

PRIMERJAVA DVEH DISCIPLIN: ARHITEKTURE IN ARHEOLOGIJE

UDK 72:902
COBISS 1.02 pregledni znanstveni članek
prejeto 20.04.2006

Comparison between two disciplines: architecture and archaeology

izvleček

Pogoje, pod katerimi obravnavamo primerjavo arhitekture in arheologije, lahko strnemo v tri osnovne ravni, na katerih jih pojasnjujejo osnovna vprašanja: (1) Kaj je arhitektura? Kaj je arheologija? (2) Kako interpretira gradivo arhitektura in kako arheologija? (3) Kako prispevata k transformaciji prostora arheološkega najdišča arhitektura in arheologija?

Sestavni del kulture in civilizacije je del materialnih objektov/gradivo, ki ga disciplini proučujeta. To so arhitekturni objekti/stavbe in naselja/mesta. Ti so predmet tako arheoloških raziskav kot raziskav arhitekturne teorije in zgodovine.

Stroki si delita razvoj znanstvenega začetka proučevanja tega gradiva.

Obe imata pristojnosti nad prostorom posebnega pomena, kot so arheološka najdišča.

Vendar pa so njune metode in načini raziskovanja drugačni, pristopi ohranjalnih transformacij na arheološkem najdišču pa se deloma ujema (varovalna stavba, anastiloza, rekonstrukcija), deloma pa popolnoma razhajajo (nova arhitektura).

abstract

The conditions needed to deal with the comparison between architecture and archaeology can be summarised into three levels, with which we explain the main issues: (1) what is architecture and what is archaeology; (2) how are architecture and archaeology interpreted in literature and (3) how do architecture and archaeology contribute to the transformation of an archaeological site?

Parts of material/physical objects, studied by the two disciplines are integral parts of culture and civilisation. They are architectural objects /buildings and settlements/cities. Both are the subject of archaeological research and research of the theory and history of architecture. The early developments of scientific research of the topic are shared by them

Both have the necessary authority over spaces of exceptional significance, such as archaeological sites.

Their methods and research approaches differ, while their preservation approaches in transformation of archaeological sites partially coincide (protective building, re-composition and reconstruction) and partially diverge (new architecture).

ključne besede:

arhitektura, arheologija

key words:

architecture, archaeology

Vsako disciplino je mogoče primerjati z drugo, če za primerjavo izberemo primerno metodo. Na ta način je mogoče pojasniti odnose med posameznimi disciplinami, še posebej, če ti niso vnaprej jasni in enosmerni, ampak zapleteni in mnogosmerni. Med znanostmi obstajajo bolj ali manj posredne vezi, ne obstaja pa neposredna zveza. Kljub temu razvoj posamičnih znanosti in njihova odkritja vplivajo na druge znanosti oziroma discipline.

Za primerjavo dveh disciplin je najbolj uporabna primerjalna oziroma komparativna metoda. Kaj pomeni komparacija? Po definiciji je komparacija hkratno ali izmenično opazovanje dveh ali več objektov, podatkov, stvari, da bi ugotovili njihove skupne lastnosti oziroma razlike. Pri primerjavi arhitekture in arheologije je pomembno vključevanje tako tistih argumentov, ki jih zastopa arhitektura, kot tistih, ki jih zagovarja arheologija.

Zakaj se lotevamo primerjave arhitekture in arheologije?

Pri slednji gre gotovo za vzročni primer: odnos med disciplinami je obdelan le deloma, večinoma glede na posamezna področja. Povezave med arhitekturo in arheologijo so zato neobravnavane in posledično nejasne, predstave o povezavi med arhitekturo in arheologijo pa še danes pogosto vezane na podobo zvez, ki so veljale v 19. stoletju.

Besedna analiza pokaže, da imata arhitektura in arheologija skupno predpono arché, ki pomeni izvor, začetek. V besedi arhitekta predpona označuje prvega graditelja/stavbarja, tistega, ki je tkal starodavne hiše iz protja; v arheologiji pa znanost o začetku, pripoved o izvoru.

Pri primerjavi dveh disciplin je najprej treba določiti pogoje (oziroma ravni obravnave), pod katerimi govorimo o problemu. Pogoje, pod katerimi obravnavamo primerjavo arhitekture in arheologije, lahko strnemo v tri osnovne ravni, na katerih jih pojasnjujejo osnovna vprašanja:

- Kaj je arhitektura? Kaj je arheologija? Kaj so cilji delovanja arhitekture? Kaj so cilji delovanja arheologije?
- Kako interpretira gradivo arhitektura? Kako interpretira gradivo arheologija?
- Kako prispevata k transformaciji prostora arheološkega najdišča arhitektura in arheologija?

Definicije arhitekture in arheologije

Pomoč pri iskanju odgovora na vprašanje, kaj je arhitektura, najprej poiščemo v slovarjih [The Oxford Dictionary of Modern English, 1979: 29; SSKJ, 1987: 62; Webster's New World Dictionary, 1988: 72], enciklopedijah [menaše, 1971: 95; Enciklopedija Slovenija, 1987: 106-112; Encyclopaedia Britannica, 1998: 310-324], leksikonih [Leksikon CZ, 1973: 40; Veliki splošni leksikon DZS, 203]: tu lahko najdemo zelo različna pojasnila, kaj arhitektura je in celo nasprotujoče pojasnitve, kakor na primer trditve, da je arhitektura znanost oblikovanja. Slednje lahko razložimo na naslednji način: navedba, da je oblikovanje znanost, se lahko nanaša na prvotni etimološki pomen besede umetnost (termin umetnost lahko pomeni tudi preizkus, poskus, pa tudi razumski čeprav je danes umetnost sinonim predvsem za iracionalen torej nerazumski, domišljjski, nedoumljiv); hkrati danes sodijo določene prvne stavbarstva tudi v znanstveno polje.

Pri pojasnitvah pojma arhitektura v izbranih slovarjih, enciklopedijah in leksikonih so pri razlagi navajani trije termini: umetnost, znanost in tehnika. Posamezne razlage teh pojmov so povezane z načinom delovanja: pri umetnosti je delovanje ustvarjalno; pri znanosti sistematično, sistemsko, metodično; tehnika pa označuje sestavine in postopek delovanja.

Zato lahko zaključimo: arhitektura je umetnost in tehnika gradnje, ki zadošča praktičnim in izraznim potrebam ljudi. Arhitektura človeku omogoča olajšanje neposrednega

soočnja/boja z elementarnimi silami narave.

Glavna naloga arhitekture je oblikovanje prostora, v ožjem pomenu zaprtega (torej tako interjerja kot stavbe), v širšem pomenu odprtega (urbanizem). Poleg arhitekture in urbanizma sodi v področje obvladovanja prostora še (unikatno in industrijsko) oblikovanje.

Če podoben postopek ponovimo pri iskanju definicij, kaj je arheologija, lahko ugotovimo, da so različne definicije pojma arheologija številčnejše kot pojma arhitektura. To si lahko razložimo na dva načina: na definicije vpliva etimološka in zgodovinsko razvojna razlaga pojma; interpretacije arheologije v definicijah so starejšega datuma (večinoma zastarele) in novejšega datuma (vendar kljub vsemu ne povsem točne).

Od vseh slovarskih, enciklopedičnih in leksikonskih razlag je na vprašanje, kaj je arheologija, najbolj natančen sledeč (sicer precej poenostavljen) odgovor: arheologija je znanost, ki na osnovi ohranjenih materialnih sledi proučuje človeško preteklost oziroma življenje in aktivnosti v njej. Časovno so lahko to materialni dokazi tako iz najzgodnejših arheoloških obdobji kot iz komaj pretekle sedanosti, so tako najstarejše najdene kosti in kamnita orodja in/ali prva zavestno izbrana in grajena bivališča kot tudi človeški izdelki in/ali stavbe, ki so bili odvrženi v smeteh/zapuščeni včeraj.

V slovarskih, enciklopedičnih in leksikonskih pojasnitvah se izmenično in pogosto kar kot soznačnici pojavljata dva termina, in sicer kultura in civilizacija. Kulturo lahko razložimo kot vedenje (svojsko samo homo sapiensu) in materialne objekte. Gordon Childe, britanski zgodovinar, eno njegovih najpomembnejših del je Urbana revolucija (1950), opredeli mesta, ki jih ustvarja hitro naraščanje populacije za bistvo civilizacije. Schwartz, ameriški arheolog, v izogib dejstvu, da postaneta kultura in civilizacija pri naslednikih Childovega dela sinonima, izjavi: "Civilizacija temelji na političnem nadzoru množičnega dela." Dokaz zanjo sta sistem zapisov in monumentalna neцерimonialna arhitektura/stavba, ki jo lahko arheološko odkrijemo/definiramo.

Širše bi lahko rekli, da sta predmet sistematičnega raziskovanja arheologije kultura in civilizacija od prazgodovine do danes. Tu se torej arhitektura in arheologija srečata: sestavni del kulture in civilizacije je del materialnih objektov, ki so del gradiva, ki ga disciplini proučujeta. To so arhitekturni objekti/stavbe in naselja/mesta. Ti so predmet tako arheoloških raziskav kot raziskav arhitekturne teorije in zgodovine.

To potrjuje tudi zgodovinski razvoj raziskav arheološke arhitekture. Prav arhitektura je namreč svoje arheološko področje že v renesansi, v okviru specifičnega razvoja arhitekturne teorije, zastavila znanstveno. Takrat so arhitekti začeli meritve (meritve pa so ena od osnovnih zahtev oz. značilnost večine znanosti) arheološke arhitekture, vodilni med njimi je renesančni homo universalis Leon Batista Alberti. Svoje meritve tako stavb kot lokacij v mestu je izvajal izjemno natančno, ukvarjal se je celo s podvodno arheologijo, svoje ugotovitve pa je tudi objavil [Kruft, 1985:44-46]. Na kratko lahko odnose med arhitekturo in arheologijo strnemo z naslednjo ugotovitvijo: **arhitekti so bili v renesansi tudi arheologi.**

Kasneje so sicer nedosledno izvajane raziskave, nenatančne meritve in izmišljene risne rekonstrukcije arheološke arhitekture poleg razvoja neodvisne znanosti arheologije sprožile procese, v katerih je bila arhitekturi odvzeta pristojnost nad raziskavami arheološke arhitekture. Znanje arhitekta se je povezovalo samo še z njegovo sposobnostjo risanja, ne pa tudi s sposobnostjo razumevanja zasnove arheološke arhitekture. **Arhitekti tako postanejo le še ilustratorji.**

Cilji in metode v arhitekturi in arheologiji

Arhitektura s svojimi metodami obvladuje gradnjo predmetov v prostoru. To so praktični aspekti gradnje, vključeni v izrazni kontekst arhitekture (ki posreduje pomen gradnje in njeno kakovost/obliko). Izbira oblikovnega izraza je največja arhitektova odgovornost, medtem ko uporabne tipe arhitekture ne določa arhitekt, temveč družba, ki stavbe uporablja.

Arheologija s svojimi metodami (ki so marsikdaj podobne ali enake kriminalističnim metodam) najprej ugotavlja obstoj najdišča, kjer sledijo izkopavanje, klasifikacija gradiva, določanje njegove starosti in interpretacija tega gradiva. Cilj je preučevati in razumeti človeško preteklost oziroma življenje in aktivnosti v njej.

Iz te ugotovitve sledi, da so metode in nameni raziskovanja skupnega predmeta arhitekture in arheologije različni.

Vprašanje, ki se pojavi, je, ali lahko to, kar je arhitektura ustvarila s svojimi metodami in kar želi arheologija analizirati in razložiti s svojimi, arheologija res celovito razume in razloži brez upoštevanj izhodiščnih arhitekturnih načel.

To je vprašanje interpretacije, ki pomeni, da gre za tako razlago in tolmačenje nečesa, da spoznamo in dojamemo pomen in vsebino predmeta interpretacije.

Gradivo, ki ga želimo interpretirati, je treba najprej urediti v katalogu. Namen kataloga je enostavna in pregledna primerjava tega gradiva. S tujko takšen katalog poimenujemo kompilacije, ki so zavestno sestavljen konstrukt.

Vendar so v pripravi katalogov arheološke arhitekture pomembne pomanjkljivosti. Pri dokumentiranju arhitekturnih sestavin za sistematično znanstveno obravnavo je treba zagotoviti enotno grafično obdelavo podatkov. Gre za uporabo arhitekturne raziskovalne metode, kjer so primerljive likovne, tehnološke in funkcionalne prvine obravnavane arhitekture [Fister, 2003: 53]. Šele takšna grafična obdelava omogoča ureditev gradiva v kompilacijah, ki so tako sistematizirane na pregleden in primeljen način. Te metode arheologija nima in jo pravzaprav tudi redko uporablja.

Hkrati arheologija prispeva h katalogu celo vrsto drugih podatkov, za katere arhitektura nima na voljo metod.

Ko je nek tak katalog izdelan, nastopi stopnja natančne razlage in pojasnila tega gradiva. S tujko to imenujemo eksplikacija.

Razlika med kompilacijo in eksplikacijo je, da prva obsega celotno gradivo, druga pa ne pomeni kopičenja gradiva, ampak izdelavo selektivnega opazovanja materialnega gradiva, ki je v skladu z namenom pojasnila omejen na najmanjši možni obseg tega gradiva. Materialno gradivo postane pogosto šele po klasifikaciji gradiva, ki pogosto pomeni tipološko ureditev, razumljiva.

Kaj lahko razumemo pod pojmom tip? Po definiciji je to tisto, kar ima v veliki meri lastnosti, značilnosti, zaradi katerih se uvršča v posebno skupino stvari iste vrste.

Le redkokatera znanstvena disciplina, veda ali stroka se lahko izogne uporabi termina tip.

V arhitekturi lahko ločimo dve običajni shemi tipološke klasifikacije, in sicer glede na uporabo/funkcijo stavbe in glede na morfologijo stavbe. Razprave o tipu v arhitekturi se večinoma gibljejo okrog vprašanja, v kolikšni meri funkcionalni tipi ustrezajo/odgovarjajo morfološkim tipom.

V arheologiji je situacija znova drugačna. Najprej so zgodovinsko razvojno tip v arheologiji določale prvine, ki so bile izjemne in skrajne med obravnavanimi pojavi, kasneje pa

združene lastnosti na osnovi uporabe, konstrukcije in oblike gradiva. Metoda določanja glede na obliko se v arheologiji, ki ima obsežno in raznoliko gradivo, ni izkazala za splošno metodo določanja tipov.

Za izdelavo tipologije arheološke arhitekture pa je apliciranje splošnih arheoloških kriterijev manj uspešno, saj za klasifikacijo in tipološko določanje že obstajajo apriorna arhitekturna pravila: na primer merilo in orientacija stavb, modularni sistem, lastnosti, kot so skladnost tlorisa stavbe ali načini sintaktičnega urejanja delov arhitekture.

Vse te attribute uporabljamo za analizo tlorisov, saj tudi raziskovanje arheološkega stavbarstva in izpeljevanja tipologije ne more doseči cilja brez analize tlorisov.

Če primerjamo interpretacijo arheološke arhitekture v arhitekturi in arheologiji, lahko ugotovimo, da nastajajo razlike med njima iz sledečih dveh razlogov:

- določanje tipologije na osnovi oblike arheoloških objektov ni primerno za splošno metodo določanja tipov v arheologiji, ki ima obsežno in raznoliko gradivo; arhitekturni objekti so le del tega gradiva in zanje je oblika poleg funkcije tista lastnost, ki določa prepoznavnost gradiva;
- atributi za izdelavo tipologije arhitekturnih objektov sodijo v področje arhitekture in za njihovo analizo že obstajajo apriorna/lastna pravila; apliciranje splošnih arheoloških kriterijev na stopnjo obravnave lastnosti/atributov je zato veliko manj uspešno.

Slika 1: Vizualne konfekcije predstaviteni panoji na arheoloških najdiščih
a. Območje Marsovega polja v Rimu.
b. Tloris grškega mesta Priene v Mali Aziji, Turčija.
c. Tloris sektorja južnega dela glavne ceste v Conimbrigi na Portugalskem.
d. Tloris grobnice v dolini kraljev, Egipt.
Visual ready-mades representation panels at archaeological sites.
a. The area of the Campo Marzio in Rome.
b. Layout of the Greek city Priene in Asia Minor, Turkey.
c. Layout of a sector of the South part of the main road in Conimbriga in Portugal.
d. Layout of a tomb in the Valley of Kings, Egypt.
Vir/Source: Lučka Ažman Momirski

Preobrazbe

Materialni objekti, ki jih obravnavata arhitektura in arheologija imajo skupno fizično situacijo stavbe/mesta. To fizično situacijo v arhitekturi imenujemo locus [Košir, 1993: 11], v arheologiji pa najdišče.

Prav v zvezi z locusom oziroma najdiščem pogosto srečujemo napačno trditev, da opredeljuje odnos med arhitekturo in arheologijo obravnava tistega, kar je pod terenom in naj bi bilo v pristojnosti arheologije in tistega, kar je nad terenom in kar naj bi obvladovala arhitektura.

Bistveno boljše lahko odnos med disciplinama opredelimo s trditvijo, da fizično situacijo, ki je v procesu neprestanega spreminjanja, arhitektura ustvarja v procesnih stopnjah začetka in vrha, arheologija pa jo prevzame v procesni stopnji razpada. Prostorske preobrazbe med locusom in najdiščem se navadno sicer odvijajo stoletja in zato skozi izkušnje niso dostopne posamezniku, razen v posebnih družbenih okoliščinah, kot je npr. vojna, ki te tristopenjske transformacijske procese stisne v ozek časovni okvir.

Arhitektura in arheologija se torej dopolnjujeta na vektorski premici: arhitekturni objekti so naprej zasnovani in zgrajeni, potem pa spremenjeni v procesu propadanja. Destruktivne transformacije navadno uničijo stavbo, mesto, krajino zaradi procesa uničenja, zgorenja ali zrušenja takrat se arheologija ukvarja in ugotavlja značilnosti te arhitekture.

Lokacije arheološkega najdišča so nadzorovane tudi po zaključenem raziskovanju na najdišču. Takrat so materialni dokazi po predhodni obravnavi izčrpani, preostane pa vprašanje nadaljnega obstoja najdb in situacije.

Poleg znanstveno raziskovalne dejavnosti je prenos rezultatov javnosti še drugi glavni cilj arheologije. Posledice takih zahtev so tako negativne kot pozitivne: razvija se masovni turizem, ki lahko celo ogroža obstoj najdišča in arheoloških objektov; zaradi velike tržne vrednosti prihaja do ropanja arheoloških najdišč; zaradi velikega interesa javnosti za življenje ljudi v preteklosti pa se gradijo številni novi muzeji in spomeniški centri, ustanavljajo se arheološki parki, vpeljujejo se interaktivni računalniški terminali, ko se lahko velik del arheološkega turizma odvija kar iz domačega naslanjača.

Zahteve za posege v prostor arheološkega najdišča usmerjajo zakoni, listine in konvencije. Prav zato naj bi bile fizične spremembe skrajno premišljene, posegi pa natančno in racionalno zasnovani.

Arheološko/spomeniško varstvena načela močno vplivajo na oblikovanje urbanističnih območij in na oblikovanje zaščitene arhitekture. Način ohranjanja in pojme, ki to ohranjanje označujejo, pa lahko opredelimo [Gollman, 1987: 53-64]:

- konservacija: oblika varovanja, kjer je original ohranjen brez vidne izgube ali umetnih dodatkov osnovni strukturi,
- restavracija: pomeni spreminjanje zgodovinskega stanja stavbe in mora biti zato dobro utemeljena. Pri restavraciji je navadno znova postavljeno tisto, kar ni bilo odkrito ali ni več obstajalo med izkopavanji,
- anastiloza: posebna oblika restavracije, kjer gre za ponovno postavitve stavbe ali njenega dela iz originalnih delov stavbe. Vezni deli, ki so dodani, morajo biti iz modernega materiala in biti tako tudi prepoznavni,
- rekonstrukcija: gre za ponovno postavitve stavbe v merilu 1 : 1, ki je običajno na mestu ruševine in tako tudi precej agresivno posega v substanco originala,
- arhitekturni poskus ("architekturproben"): poskus združitve originalnih delov stavbe v nekakšen odnos, kot so ga slednji imeli pred propadom,

- strukturna rekonstrukcija: predstavitev volumna stavbe,
- varovalne stavbe: ščitijo antične ruševine pred atmosferskimi vplivi.

Slika 2: Varovalne strehe.

a. Južni turistični vhod v Hierapolisu.

b. Varovalna streha nad termami v Conimbrigi.

Protective roofs.

a. South tourist entrance to Hierapolis.

b. Protective roof over the Roman baths in Conimbriga, Portugal.

Vir/Source: a: Bahçeci, M., 1994. The Pamukkale's Preservation and Development Plan. Proceedings of the Second ICAHM International Conference, Montreal, Canada.;

b: Lučka Ažman Momirski.

Arhitekta zanima arheološko najdišče kot lokacija, brez ideološkega predznaka in vrste njenih oblikovnih preobrazb. Žal se prostorske oblike, ki so specifične za arheološka najdišča, razvijajo popolnoma na robu interesa arhitekturne discipline.

Lahko jih opredelimo z naslednjimi, večinoma drugačnimi poimenovanji [Ažman Momirski, 2005: 215]:

- vizualno konfekcijo,
- varovalnimi strehami,
- analogonom,
- simulacijo,
- novo arhitekturo.

V teh opredelitvah se izražajo kritika preobrazb na arheoloških najdiščih in opredelitve njihovih najpomembnejših lastnosti. Pri preobrazbah arheoloških najdišč je zato arhitektova aktivnost nujna in bistvena, ker seveda na upoštevanju predhodnih arheoloških raziskav, študiju arheološke arhitekture, upoštevanju regulativnih zahtev in sodobnih družbenih zahtev. Arheologija oziroma konservatorstvo sicer definira pojme in načine ohranjanja, ne raziskuje pa razvoja prostorskih oblik, ki se pri takšnih preobrazbah pojavijo.

Na arheoloških najdiščih, kjer so arheološki objekti samo konservirani, spremljajo prezentacijo dodatna pojasnila na kraju samem. Ta pojasnila imenujemo **vizualna konfekcija**.

Določa jo način prikaza arhitekture. Ta je tudi na različnih in geografsko oddaljenih arheoloških najdiščih enak, to pa zato, ker so sredstva za zajemanje arhitekture vedno bolj ali manj enaka. To so navadno planimetrični prikazi načrti. Danes sicer vizualno konfekcijo čedalje bolj spreminjajo nove tehnološke možnosti. Z obdobjem računalnikov se je začelo novo obdobje reprezentacij, saj je prostor mogoče oblikovati v realističnem tridimenzionalnem prikazu.

Slika 3: Analogon. Naslovnica uradnega vodiča Pompejana v Aschaffenburgu na Bavarskem.

Analogon. Cover of the official guidebook of Pompeianum, Aschaffenburg, Bavaria, Germany.

Vir/Source: Helmberger, W., Wünsche, R. (ur.), 1995. Das Pompeianum in Aschaffenburg. Bayerische Verwaltung der staatlichen Schlösser, Gärten und Seen, München.

Varovalne strehe ščitijo arheološka najdišča na sami lokaciji pred zunanjimi vplivi. To so pogosto prostorski okvirji nad najdišči oziroma predimenzionirane industrijske strukture, ki posežejo v podobo najdišča. Varovalne strehe večkrat prevzemajo obliko arheološke arhitekture na drugih najdiščih (iz prevzema drugega geografskega območja in časovnega obdobja) ali pa postanejo zaradi abstraktnosti predstavitvenega principa primerljive s popolnoma drugo vrsto arhitekture (kot je npr. industrijska arhitektura).

Primer **analogona** je poimenovanje arhitekture, ki ima svoj neposreden vzor v arheološki arhitekturi in je navadno izdelava modelov arheološke arhitekture v merilu 1 : 1. Ti so lahko zgrajeni na kraju samem ali prenešeni na drugo lokacijo. Motivi za izvedbo analogona so zadovoljevanje zahtev in želja javnosti, nastane pa pod vplivom arheološke znanstvene metode.

Simulacija: Prikazovanje izmišljenega kot resničnega je ena od možnih prostorskih preobrazb arheološke arhitekture. Pristopi so različni, med drugimi je tudi možnost t. i. okoljskega pristopa, kjer gre za uporabo gledaliških efektov, z namenom, da se lahko pove zgodbo o najdišču.

Situacije, v katerih se razvija **nova arhitektura**, lahko opredelimo v okviru dveh sklopov: (1) neposrednega ali

posrednega prevzemanja oblik arheološke arhitekture in (2) načrtovanja nove arhitekture brez upoštevanja starega ali nasprotno v simbiotični relaciji.

Na oblikovanje nove arhitekture na osnovi arheoloških najdb, ki je značilno za konec 19. stoletja in začetek 20. stoletja, je vplival tudi t. i. kulturni šok, ki ga je družba takrat doživela zaradi velikih arheoloških odkritij. Loosova hiša za Josephine Baker je eden od primerov oblikovanja arhitekture, na katerega je vplival Evans s publikacijami o kretski kulturi, kjer je objavil minojske keramične fasade.

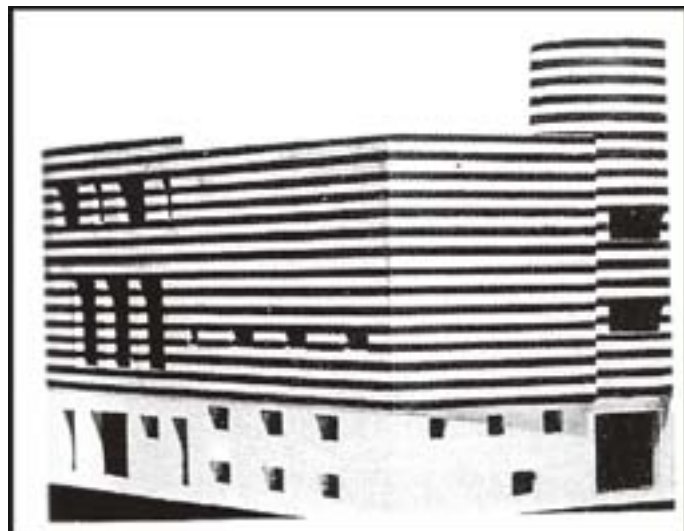
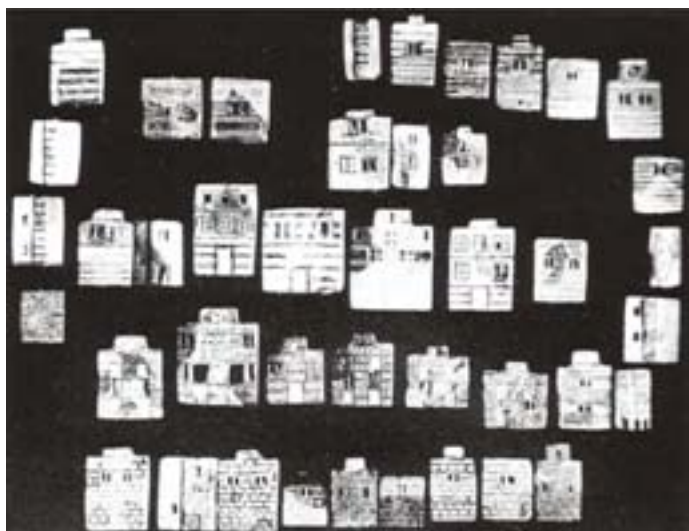
Primerjava dveh disciplin arhitekture in arheologije je prikazala, da stroki deloma proučujeta skupno gradivo, da si zato tudi delita razvoj znanstvenega začetka proučevanja tega gradiva ter da imata obe pristojnosti nad prostorom posebnega pomena, kot so arheološka najdišča.

Vendar so njune metode in načini raziskovanja drugačni, pristopi ohranjevalnih transformacij na arheološkem najdišču pa se deloma ujemajo (varovalna stavba, anastiloza, rekonstrukcija), deloma pa popolnoma razhajajo (nova arhitektura).

Slika 4: Simulacija. Okoljska predstavitev karavane, prihajajoče v mesto v Avdatu v Izraelu.
Simulation. Environmental representation of a caravan arriving at the city Avdat, Israel.

Vir/Source: Sivan, R., 1995. The Presentation of Archaeological Sites. V: The Conservation of Archaeological Sites in the Mediterranean Region. Proceedings of an International Conference organized by the Getty Conservation Institute and the J. Paul Getty Museum. The Getty Conservation Institute, Los Angeles.

Slika 6: Nova arhitektura. a) Keramične fasade minojskih hiš (1700 - 1685 pred n. št.).
New architecture. a) Ceramic façade of Minoan houses (1700 - 1685 BC.).
b) A. Loosova hiša za Joséphine Baker (1928).
b) Design of Joséphine Baker's house by Adolph Loos (1928).
Vir/Source: Laroche, D., 1993. The Discovery of Pre-classical Antiquity. V: Rassegna, leto XV, št. 55/3: 6873.

Viri in literatura

- Ažman Momirski, L., 2004. Arhitektura in arheologija: razlike in sorodnosti (doktorska disertacija). Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana.
- Duden Deutsches Universalwörterbuch, 1989. Dudenverlag, Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich.
- Enciklopedija Slovenije, 1987. Mladinska knjiga, Ljubljana.
- Encyclopaedia Britannica, 15. izdaja, 1998. The University of Chicago, Chicago, London, Toronto, Geneva, Sydney, Tokyo.
- Fister, P., 2003. Raziskave v arhitekturi: V: Kališnik, M., [et al.], 2003. Uvod v znanstvenoraziskovalno metodologijo na področju arhitekture in urbanizma. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana.
- Gollman, K.F., 1987. Architektur und Archäologie. Schutz von antiken Ausgrabungen. Habilitationsschrift, TU Graz.
- Leksikon CZ, 1973. Cankarjeva založba, Ljubljana.
- Košir, F., 1993. Zamišle mesta. Slovenska matica, Ljubljana.
- Kruft, H.-W., 1985. Geschichte der Architekturtheorie: Von Antike bis zur Gegenwart. C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung (Oscar Beck), München.
- Menaše, L., 1971. Evropski umetnostno zgodovinski leksikon. Mladinska knjiga, Ljubljana.
- Schmidt, H., 2000. Archäologische Denkmäler in Deutschland. Rekonstruiert und wieder aufgebaut. Konrad Theiss Verlag.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika (prva knjiga), 1987. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik, DZS, Ljubljana.
- The Oxford Dictionary of Modern English, 1979. Oxford University Press, Cankarjeva založba Ljubljana.
- Veliki splošni leksikon DZS, 1991. DZS, Ljubljana.
- Webster's New World Dictionary, 1988. Webster's New World, New York.